

Bölcsész Szabadegyetem / Szeged 2017 tavaszi szemeszter

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar

Kedves Érdeklődő!

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara 2016 őszén indította el a Bölcsész Szabadegyetemet. A meghirdetett kurzusokból több mint százat vettek fel a mind diploma után lévő, mind diploma előtt álló érdeklődők. A siker arra sarkall bennünket, hogy új kurzusokkal folytassuk az előadássorozatokat.

Tavasszal többek között filozófiai, művészettörténeti, irodalmi, történelmi, néprajzi témák kerülnek előtérbe, legyen szó az ókori vallásokról, a hellenizmus kultúrájáról, a reneszánsz festészetről, a felvilágosodás irodalmáról, vagy a 19. század filozófiájáról és magyar irodalmáról.

A pontos kurzuskínálatot tovább görgetve ebben a dokumentumban találja.

A félév 2017. február 6-i héten indul, a meghosszabbított jelentkezési határidő **2017. február 17.** A jelentkezéshez az egyetem BTK épületébe kell elfáradnia: Szeged, Egyetem utca 2. vagy mindezt megteheti elektronikus úton. A kar honlapján a <http://www.arts.u-szeged.hu/oktatas/bolcsesz-szabadegyetem> linken megtalálja a szükséges tudnivalókat. Ha bővebb információt szeretne, akkor írjon levelet az altdh@primus.arts.u-szeged.hu, vagy a zsofihenn@arts.u-szeged.hu címre.

Szeretettel várjuk!

Bölcsész Szabadegyetem

BÖLCSÉS SZABADEGYETEM

2017. TAVASZI SZEMESZTER

Művészettörténet és Filozófia

1. A kép története és elmélete I. A reneszánsztól a manierizmusig.

Előadó: Gyenge Zoltán

Időpont: Kedd 16-18., Filozófia I. terem (Petőfi ép. 2. em.)

Művészettörténeti korszakok bemutatása:

- a művészettörténet jelentős korszakai, a képi ábrázolás történeti formái,
- gótika,
- korai reneszánsz
- érett reneszánsz és manierizmus és ezek elméleti háttére (Ficino és a neoplatonizmus)

A kurzus elsődlegesen a képzőművészet korszakait, nagy alkotóit mutatja be, elsődleges célja az egyes művészettörténeti korszakok és alkotók elhelyezése. Az előadásokhoz gazdag képanyag társul.

2. Naiv művészet, art brut

Előadó: Váraljai Anna

Hétfő 12-14.00, Filozófia I. terem (Petőfi ép. 2. em.)

A kurzus célja, hogy a hallgatók meg tudják különböztetni egymástól a naiv, art brut, outsider art terminusokat, azok koronként, területenként változó használatát. Megismerkedjenek a naiv művészet születésével Rousseau recepcióján keresztül, és a magyarországi naiv művészet történetével Csontváry életművétől kezdve, az Őstehetség Kutató Mozgalmon keresztül a naiv művészet intézményesüléséig. A félév első felében megismerjük és elemezzük a naivnak nevezett alkotók emblemikus alkotásait, foglalkozunk a naiv szakirodalommal, a nagy naiv kiállítások koncepciójával, és a naiv gyűjtemények anyagával. A félév második felében megismerkedünk az ötvenes évek art brut irányzatával, és az elnevezés mai használatával. Ezen órák keretében foglalkozunk a pszichés betegek műalkotásaival is, ennek keretében tanulmányozzuk a budapesti Art brut Galéria és a lipótvárosi Elmeógyógyintézet gyűjteményét.

3. A kubizmustól a Land Artig

Előadó: Váraljai Anna

Kedd 14-16.00, Filozófia I. terem (Petőfi épület, 2. em.)

A kurzus művészettörténeti szempontok szerint tárgyalja a 20. század európai, illetve amerikai művészetét. A félév során vizsgálat alá vesszük a század főbb izmusait, avantgarde irányzatait, a konceptuális művészet és a művészet újradefiniálásának kérdését, a realizmus mellett megjelenő új festészeti irányzatokat, a szobrászat fogalmának változásait. Forrásszövegek segítségével értelmezzük

a modernizmus szellemi háttérét. A félév során egy alkalommal ellátogatunk a budapesti Ludwig Múzeumba, valamint megtekintjük a Reök palota aktuális kiállításait.

4. A 19. század filozófiája és művészete. Schopenhauer, Nietzsche és Kierkegaard

Előadó: Gyenge Zoltán

Időpont: Hétfő 16-18., Filozófia I. terem (Petőfi ép. 2. em.)

A kurzus célja az egzisztencializmus előkészítő filozófiák részletes, szövegeket is feldolgozó bemutatása. A fő tematika:

Romantika versus felvilágosodás.

Schopenhauer élete és filozófiája. A világ mint képzet – a világ mint akarat. A pesszimizmus mint a 19. század dekadenciája.

Nietzsche élete és filozófiája. Filozófia mint művészet és élet. Nietzsche contra Wagner.

Kierkegaard egzisztencia felfogása. Az életstádiumok: esztétikai, etikai és vallási.

5. Bevezetés az alkalmazott etikába (bev.alk.etika-1)

Előadó: Tóth János

Időpont: Hétfő 10.00-11.30. Filozófia I. terem (Petőfi ép. 2. em.)

A hetvenes évektől kezdve a filozófiában és az etikában egyre nagyobb figyelmet kapnak olyan társadalmi jelenségek, amelyek az emberek mindennapi élethez is szorosan kapcsolódó, filozófiai és erkölcsi vonatkozásokat is hordozó kérdéseket jelentenek. Ezeknek a problémáknak a megvitatása egy új etikai diszciplína, az ún. alkalmazott etika kialakulásához vezetett. A kurzus egy viszonylag rövid elméleti bevezetés után különböző tipikus problémákat vizsgál, úgy mint (háború, egészségügy, drog, kisebbség, környezet, gazdaság, technika stb.). Az órákon az anyagok feldolgozása a hallgatók aktív részvételével történik.

Történelem

1. Államvallás és vallási sokszínűség az ókorban

Előadók: Draskóczy Székely Melinda, Illés Imre Áron, Priskin Gyula, Tóth Iván, Wojtilla Gyula

Időpont: szerda 12-13.30, Magyar történelmi szeminárium

Az előadások célja az államvallás és a vallási sokféleség komplex szerepének a bemutatása néhány ókori állam hatalmi struktúrájában és társadalmában. Az előadásokon a következő kérdések kapnak különleges hangsúlyt: államvallás, uralkodói kultusz, a régi és új vallás közti küzdelem, az államvallás és az idegen kultuszok párhuzamos létezése, római vallás a köztársaságkorban; mágia a görög római-világban, a keleti kultuszok és a szerzetesség. Foglalkozunk a vallás állam- és közösségszervező szerepével a görög *polis*okban, az uralkodói kultusz bevezetésére tett első kísérlettel és a görögök idegen vallásokhoz való viszonyával.

2. Ókori gazdasági, társadalmi formák

Előadók: Draskóczy Székely Melinda, Illés Imre Áron, Priskin Gyula, Tóth Iván, Wojtilla Gyula

Időpont: kedd 12-13.30, Wittmann-terem (SZTE BTK III. em.)

Az előadás témái: Gazdaság és társadalom Indiában a Kr. e. 6.- Kr. u. 3. században, termelés, gazdasági struktúra, a kasztrendszer jellege és működése; Egyiptomi sírok társadalmi kontextusban; A Ptolemaiosz-kori Egyiptom társadalmi és gazdasága; A klasszikus kori görög társadalom és gazdaság; A köztársaságkori és császárkori Róma gazdasága és társadalmi; kereskedelmi útvonalak.

3. Rómaiak és a barbárok

Előadó: Draskóczy Melinda

Időpont: hétfő 12-14, Kristó-terem (SZTE BTK III. em.)

A Római Birodalom változó politikája barbár (kelta, germán) népcsoportokkal szemben. Az egyes barbár népek törzsi szervezete, gazdasági viszonyai, hadserege, vallási élete antik források felhasználásával. Küzdelmek és kölcsönhatások rómaiak és germán törzsek között Mariustól a késő császárkorig. Gótok, vandálok, hunok a Birodalom ellen és mellett. Barbár származású katonai vezetők Róma élén a 4-5. században.

4. Nagy Sándortól Augustusig – a hellénizmus története és kultúrája

Előadó: Illés Imre Áron

Kedd 14-16, Petőfi I. terem (Petőfi épület, fszt.)

Az előadás Nagy Sándor hódító hadjárataitól az általa meghódított területeken kialakuló utódállamoknak a Római Birodalomba történő beolvasztásáig mutatja be a legfontosabb történeti változásokat elsősorban a Földközi-tenger keleti medencéjére koncentrálni (Hellas, Kis-Ázsia, Egyiptom). Az előadás során – a történeti témákon túl – nagy hangsúlyt fektetünk a kulturális változásokra is, mint pl. a hellenisztikus filozófiai iskolák megjelenése, a görög-római kulturális kapcsolatok stb.

5. Magyarország a második világháború időszakában

Előadó: Pihurik Judit,

Időpont: Hétfő 10-12, Wittmann-terem (SZTE BTK, III. em.)

Magyarország politikai berendezkedése, gazdasága, társadalma 1939-1945 között. Külpolitikai törekvések és lépések, területvisszacsatolások és hadbalépés, a háborús szerepvállalás. Hétköznapok a fronton és a hátszágban.

Irodalom

1. A 19. század második felének irodalma

Előadó: Szajbély Mihály

Időpont: péntek 12:00-12:45, Kristó Gyula terem (BTK, III. em.)

Áttekintjük az 1849-től 1905-ig terjedő korszak periodizációs kérdéseit, a Bach-korszakban az intézményrendszer újjászerveződését, az egyes alkorszakokban a sajtó és a kritika történetét és a hagyományos irodalmi műfajokon belüli változásokat. Részletesen tárgyaljuk mindhárom műnemben a kanonikus életműveket (Arany, Kemény, Jókai, Gyulai, Madách, Vajda, Mikszáth), s foglalkozunk a stílusirányzatok (realizmus, naturalizmus, preszimbolizmus, újromantika, szecesszió) jellemző jegeivel egy-egy reprezentatív alkotó ill. mű kapcsán.

2. Világirodalom a középkortól a Felvilágosodásig

Előadók: Pál József, Kürtösi Katalin, Wenner Éva

Időpont: kedd 12-13.30, Wittmann-terem (SZTE BTK, III. em.)

Az előadások a világirodalmi folyamatokat tárgyalják a középkori irodalomtól és színházi formáktól kezdve Dante, Petrarca, Boccaccio munkásságán át a humanizmus és a reneszánsz kiemelkedő alkotóiig, külön egységet szentelve az angol Erzsébet-kori (Shakespeare), majd a spanyol barokk és a

francia klasszicizmus drámájának. A XVIII. Századi angol, francia és német irodalom fő alkotói zárják a félév anyagát. Előadás, képi illusztrációkkal

3. Az irodalom történeti tudománya

Előadók: Szilasi László, Ötvös Péter, Szajbély Mihály, Szabó Gábor, Hász-Fehér Katalin, Gere Zsolt, Szabó Eszter, Szalisznyó Lilla, Baranyai Zsolt, Kovács Krisztina, Szilágyi Zsófia, Cserjés Katalin

Időpont: Csütörtök, 16,00–17,30, VII. terem (SZTE BTK, III. em.)

A kurzuson az irodalom történeti megközelítéséhez kapcsolódó poétikai, esztétikai és kultúraelméleti kérdéseiről hangzanak el előadások. A történetiség olyan dimenziója az irodalomnak, amely a régi szövegektől kezdve a kortárs művekig érvényesíthető, amennyiben egyfajta kontextusteremtést, poétikai, esztétikai, kulturális, vagy akár eszmetörténeti távlat- és perspektívaképzést értünk alatta. A Magyar Irodalmi Tanszék tanárai a hazai és európai irodalmak régi, klasszikus és modern korszakából olyan kérdéseket érintenek, mint a történeti poétika, kritikátörténet, irodalmi (irodalomtudományos), kulturális korszakok és irányzatok, az életmű, életrajz fogalma, irodalom és populáris kultúra viszonya, vizualitás. A kurzus látogatói emellett a jelzett irodalomtörténeti korszakok legfontosabb szerzőiről (Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, Arany János, Jókai Mór, Móricz Zsigmond, a Nyugat szerzői, Kemény István stb.), szövegeiről hallanak elemzéseket. A 60 perces előadásokat szabad beszélgetés követi.

4. Gyermekirodalom,

Előadó: Sándor Klára

Csütörtök, 12:00-13:30, Kulturális Örökség Tanszék tárgyalója (SZTE BTK, fszt.)

A kurzus célja, hogy a hallgatók áttekintést kapjanak a gyermek- és ifjúsági irodalom kezdeteiről, klasszikusairól, a kortárs irányzatokról, mind nemzetközi vonatkozásban, mind a magyar vonatkozásokat illetően. Az órákon érintjük a gyermekkép változásait 19. századtól máig, a gyermekek életkori sajátágaival összefüggő olvasási preferenciákat, a kötelező irodalom és a gyermekirodalomról szóló ismeretek viszonyát, megkíséreljük föltárni a manapság sikeres gyermek-, illetve ifjúsági irodalmi művek sikerének okait.

5. A magyar irodalom metafizikai hagyománya II.

Előadó: Odorics Ferenc egyetemi tanár

Szerda 18:00-19:30, Auditorium Maximum (SZTE BTK, II. em.)

Az előadás az előző félév folytatása. A kurzust József Attila költészete és élete vezeti. A verseiben és életében megjelenő metafizikai tartalmak szólítanak meg bennünket. József Attila költeményei mellett természetesen hangot ad Radnóti Miklós, Juhász Gyula, Weöres Sándor, Kosztolányi Dezső és Nagy László életműve is. A rendszeres metafizikai szemlélet Hamvas Béla írásai alapján épül fel. Az előadások kulcsszavai: hagyomány és éberség.

6. Pragmatika előadás

Előadó: Németh T. Enikő

Szerda 12-14, TIK alagsor I-II. terem (SZTE Klebelsberg Könyvtár, Szeged, Ady tér 10.)

A pragmatika kialakulása, története, tárgya, lehetséges megközelítési módok. A tágabb értelemben vett jelentés összetevői. Szemantika és pragmatika viszonya. A nyelvhasználat

különböző formái: verbális információközlés, verbális kommunikáció, manipuláció, elszólás. A nyelv egysége: a mondat, a nyelvhasználat egysége: a megnyilatkozás (típus és példány). A kommunikatív nyelvhasználat vizsgálata. A klasszikus beszédaktus-elmélet. A beszédaktus-elmélet filozófiai előzményei és kialakulása. J. L. Austin: konstatívok-performatívok, beszédaktusok. Egy mondat kiejtésekor végrehajtott aktusok Austin szerint. Szerencsefeltételek. Az illokúciós aktusok austini klasszifikációja. A beszédaktus-elmélet továbbfejlesztése: J. R. Searle. Egy beszédaktus végrehajtásának aktusai és ezek összefüggései. Az illokúciós aktusok jellemzése: előfordulás és szerkezet. Sikerességi feltételek és a belőlük elvonható szabályok. Az illokúciós aktusok searle-i klasszifikációja. Újabb osztályozási kísérletek és ezek kritikája. Közvetett beszédaktusok a searle-i értelmezésben. A mondatfajták és az indirekt beszédaktusok kapcsolata. A klasszikus beszédaktus-elmélet kritikája. A gricei interakcióelmélet: az együttműködési elv és a maximái. Mondott és implikált jelentés. Konvencionális és társalgási implikatívok: alkalmi és általánosított társalgási implikatívok. Problémák a gricei maximákkal és újrafogalmazási lehetőségeik. A leechi udvariasságelmélet: az udvariassági elv és maximái.

7. Szibériai mitológia

Szeminárium, oktatók: Bíró Bernadett, Sipőcz Katalin, Szeverényi Sándor

Szerda 16-17.30, Mikola Tibor Szeminárium (BTK II. emelet)

A kurzus megismerteti a Szibériában élő uráli népek (obi-ugorok és szamojédok) mitológiájával. A szükséges elméleti háttér megismertetése mellett obi-ugor és szamojéd folklórszövegek olvasásán és értelmezésén keresztül a kurzus résztvevői képet kapnak a népek hagyományos világképéről és hitvilágáról, annak egyetemes, uráli és egyedi vonásairól. A szövegek mellett eredeti hang- és filmanyagok bemutatására és elemzésére is sor kerül.

8. Fiziognómia és jellemábrázolás az olasz (és európai) művelődéstörténetben

Oktató: Vígh Éva

Csütörtök 18:00, Olasz Tanszék, Koltay terem

Az ember külseje és jelleme/érzelmei közötti összefüggést kutató fiziognómiának a művészetekben, irodalomban és általában a művelődéstörténetben játszott szerepével, forrásaival, a legfontosabb művekkel és irodalmi, művészi felhasználási lehetőségeivel foglalkozik a kurzus az ókortól a XVII. századig terjedő időszakra koncentrálna.

9. A Sátán az irodalomban és a képzőművészetben

Előadók: Wenner Éva, Pál József

Szerda 9-11, Olasz szeminárium

Az előadássorozat a Sátán európai művelődéstörténetének néhány fontos fejezetét kronologikus rendben tárgyalja.

Ókor: Biblia, apokrifek, platonikus hagyomány.

Középkor: sivatagi atyák (szent Antal), Augustinus, Pseudo-Dionüsziosz, Eriugena, Anselmus, gótikus művészet ördög- és pokol-ábrázolása.

Reneszánsz: firenzei neoplatonizmus, Machiavelli (Belfagor), orvietói Dóm, Michelangelo.
17-20. század: Milton: Elveszett paradicsom, Goethe: Faust, Bulgakov: Mester és Margarita,
Thomas Mann: Doktor Faustus, Blake, és további művek.

10. Irodalom és élet a Kádár-korban

Előadó: Szilágyi Zsófia
Csütörtök, 14-16, 3. terem (SZTE BTK fszt.)

A kurzus keretében a magyar irodalom, elsősorban a próza alakulását tekintjük át egészen napjainkig, egyes problémakörök feltárásán keresztül. Téma lesz 1956 traumájának és a rendszerváltásnak irodalmi feldolgozása csakúgy, mint a szocialista krimi vagy a Kádár-korszak gyerekirodalma, a Kádár-korszak támogatott irodalma, az aparegények divatja vagy a késleltetett pályakezds jelensége. Az adott korszakot az előadások nem pusztán abban az időszakban született műveken, de a Kádár-korra visszaemlékező műveken (pl. Barnás Ferenc vagy Borbély Szilárd regényén) keresztül is megvilágítják. A kurzus célja egyfelől a XX. század második feléből egyes megkerülhetetlen szerzők bemutatása (pl. Ottlik Géza, Mészöly Miklós), másfelől egy korszak alakulástörténetének megvilágítása, összefüggésben a század első felének irodalmi mozgásaival, a folytonosság és a megszakítottság jelenségeivel összefüggésben.

Néprajz

1. Bevezetés az európai etnológiába

Oktató: Varga Sándor
Heti 2 óra előadás, szerda, 14.00–15.30
Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Bálint Sándor terem (SZTE BTK, fsz.)

Az előadások első része során a hallgatók képet kapnak az európai etnológia történetéről, változásairól, eszméiről és módszereiről. A második részben korunk ökológiai problémái által felvetett kérdéseket, és az azokra adható lehetséges válaszokat tárgyaljuk a néprajz szemszögéből. A kurzus utolsó részében a 20. század első felében megjelenő szellemáramlatokról (evolucionizmus, pszichoanalitikus iskola, francia szociológiai iskola) beszélünk, amelyek nagy hatással voltak az európai etnológiára.

2. Az erdélyi Mezőség néprajza

Oktató: Varga Sándor
Heti 2 óra előadás, szerda, 16.00–17.30
Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Bálint Sándor terem (SZTE BTK, fsz.)

A kurzus során a hallgatók megismerkedhetnek az erdélyi nagytáj kulturális sajátásaival, váltoásaival, illetve a mindezt befolyásoló természeti, történelmi, társadalmi és gazdasági háttérrel. Az előadás során kitérünk az erdélyi Mezőséget érintő tárgyi, folklorisztikai, valamint társadalomnéprajzi és szociológiai kutatások történetére.

3. Szeged néprajza – Anyagi kultúra, társadalom

Oktatók: Mód László és Simon András

Hétfő, 14.15–15.45, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Bálint Sándor terem (SZTE BTK, fsz.)

A kurzus az egykori „szegedi nagytáj” gazdálkodási viszonyait (paprika, dohány, szőlő és gyümölcs, halászat, állattartás stb.), az életmód egyes témaköreit (települési és építészeti kultúra, viselet, táplálkozás stb.), a népművészet és a társadalomnéprajz főbb jellemzőit tekinti át. A jelzett témaköröket a kutatástörténeti előzményekbe ágyzva, a jeles elődök (mint Bálint Sándor) megállapításaira építve, valamint az újabb kutatási eredményeket ismertetve, fotókkal, filmrészletekkel is szemléltetve tárgyaljuk. Egy-egy kérdéskör kapcsán témaspecialisták meghívását, illetve a kurzus hallgatóival a Móra Ferenc Múzeum néprajzi állandó kiállításának és látványtárának és az alsóvárosi tájháznak a meglátogatását is tervezzük.

4. Rock és vallás. A populáris zene és a vallás interferenciái

Oktató: Povedák Kinga tudományos munkatárs

Hétfő, 12.15–13.45, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Bálint Sándor terem (SZTE BTK, fsz.)

Míg Magyarországon még napjainkban is kisebb (nem feltétlenül pozitív) szenzáció, ha egy zenész nyíltan felvállalja vallási hovatartozását és vallási üzenettel rendelkező dalokat ír, tőlünk nyugatra, elsősorban az Egyesült Államokban mindez teljes mértékben megszokott és hétköznapi jelenség. A kurzus célja a populáris "könnyűzenei műfajok" és a vallások érintkezéseinek ismertetése. A félév során a 20. század elejétől egészen napjainkig terjedően, multidiszciplináris kontextusban kerül bemutatásra a spirituálé, a gospel, jazz, blues, rock and roll, rap stb. vallási kapcsolathálója; vallástudományi és etnomuzikológiai szempontból tárjuk fel a vallási indíttatásra, kifejezetten vallási funkcióval született "könnyűzene" jelenségét, valamint a néha nagyon is "nehéz" tartalommal bíró vallási "könnyűzene" fogadtatását, vallási felhasználásait.